

Velja po pošti: ==
celo leto naprej . K 26.—
za pol leta 13.—
za četrt 6-50
za en mesec 2-20
za Nemóijo oeloletno . 29.—
za ostalo inozemstvo . 35.—
== V upravnístvu: ==
za celo leto naprej . K 22-40
za pol leta 11-20
za četrt 5-60
za en mesec 1-90
Za pošiljanje na dom 20 v, na mesec. — Posamezne štev. 10 v.

SLOVENE

== Inzerati: ==
Enostolpna petlitvrsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat » 13 »
za trikrat » 10 »
za več ko trikrat . . . » 9 »
V reklamnih noticah stane enostolpna garmondvrsta 30 vinarjev. Pri večkratnej objavljenju primeren popust.
== Izhaja: ==
vsak dan, izvenšaj nedelje in praznike, ob 5. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah štev. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona štev. 74. —

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevih ulicah štev. 6.
Sprejema naročnino, inserate in reklamacije. —
Upraviškega telefona štev. 188. —

Današnja številka obsega 6 strani.

Napredujoča krščanska misel.

II. javno zborovanje 56. nemškega katoliškega shoda.

Katoliška diaspora.

Na II. javnem zborovanju govori prvi advokat dr. Herschel iz Vratislave o Bonifacijevem društvu, kojega namen je skrbeti za katoličane v diaspori. Katoliške manjšine žive danes marsikod žalostno življenje in dušno pastirstvo med njimi je zelo otežkočeno, ne v zadnji vrsti vsled šikan svetega Birokraci'a. Najhujše se godi katoličanom v Saški, na Brunšviškem, Hanoveranskem, poljskim rudarjem v protestanških industrijskih okrajih in diasporam na Meklenburškem in na Pomorju (Pommern). Pozabiti ne smemo zlasti na berlinska predmestja. Poglavitni vzroki verske bede v diasporah so industrializovanje, s tem združeno preseljevanje in labilnost vseh razmer, vojaško službovanje v oddaljenih garnizijah, premeščanje uradnikov, trgovinstvo, v prvi vrsti pa gmotna beda katoličanov v diasporah, vsled česar si ne morejo graditi šol in cerkva. Verski indiferentizem pa se razširja v prvi vrsti vsled mešanih zakonov.

Kar se tiče delovanja Bonifacijevega društva samega, je v 60 letih svojega obstanka zgradilo nad 3000 novih cerkva in misijskih postaj. Od leta 1905 do 1907 je nemško katoliško ljudstvo za diasporo darovalo 7 milijonov mark! V teh treh letih je društvo s pomočjo teh daril 16 misijskih postaj povzdignilo v državno priznane färe, med temi v vseučiliškem mestu Jeni. Iz sedem zasebnih šol je napravil javne, dvanaest pa manovo ustanovil. Koliko pa stori Bonifacijevo društvo za tisk!

Govornik potem navzoče toplo pozvija k prispevanju za to prekristno društvo.

Naloge in delovanje nemških katoličanov na gospodarskem in socialnem polju. O tem izvaja advokat dr. Bell iz Ess-na sledeče:

Krščansko socialnopolitiško delovanje katoličanov bo kmalu praznovalo svoj demantni jubilej. Inauguriralo se je namreč na prvem katoliškem shodu v Mogunciji leta 1848 in mož, ki je to vprašanje povzdignil na ščit, je bil eden največjih mož preteklega stoletja — veliki škof Emanuel baron Ketteler, poslanec znamenitega frankobrodškega parlamenta. Nepozabne bodo njegove, tačas drzne besede, ki pa se uresničujejo vedno bolj: »Razvoj in rešitev socialnega vprašanja mora pokazati, da je naša Cerkev prava in da je katoliški Cerkvi konečna rešitev tega vprašanja pridržana!« Te besede, izgovorjene na mogunškem zboru, so še danes in polni meri in bodo ostale naš program.

Drugi važni korak na tej poti je storil isti Ketteler leta 1864 s svojim epohalnim delom »Delavsko vprašanje in krščanstvo«, v katerem je zahteval postavno delavsko varstvo, sodelovanje vseh stanov pri tem in pa priporočal ustanavljanje delavskih organizacij. Katoliški shodi, ki so na to sledili, so ta program udeležili, največ pa je storil zanj naš socialni prvo-boritelj Hiltze.

Koncem leta 70. se je takozvani gospodarski liberalizem bližal svojemu koncu. Najobčutnejše je oškodoval nemško industrijo in spravil zlasti srednji stan s svojim načelom popolne obrtne in oderuške svobode na kant. Delavstvo je posiro-mašil, zlasti ker je odklanjal vmešavanje države v javne obrate in odklanjal delavsko varstveno postavodajo ter kruto pre-ganjal delavsko organizacijo. Tu pa so

skočili vmes s pozitivnim delom katoličani in takozvana »Gospodarska zveza«, katero je vodil v parlamentu naš baron von Schorlemer - Ast — stranka močna 204 mož — je uzakonila carinskovarstveno politiko in finančno reformo leta 1879, ki je zadala gospodarskemu liberalizmu zadnji udarec.

Nato slika govornik industrialno povzdigo in socialno postavodajo do naj-novejšega časa in izvaja dalje:

Nemški katoličani so se izkazali za mojstre na polju socialne in gospodarske postavodaje, kar dokazuje tudi njihova politična organizacija, centrum, ki je dala iniciativo za vso socialnopolitično postavodajo moderne Nemčije. Napačen pa je očitek, da nemški katoličani nasprotujejo veleindustriji. To ni res, marveč pozdravljati je zdrav razvoj veleindustrije, ki je velik faktor nacionalnega in tudi delavskega blagostanja, ako se vrši po krščanskih principih. Tudi načeloma ne nasprotujemo delodajavskim organizacijam, čeprav kartelstvu ne stojimo posebno simpatično nasproti. Res je tudi, da se najbolj ponašamo ravno s tremi velikimi postavami o delavskem zavarovanju ter varstvom otroškega in ženskega dela. S tem pa delodajavstvu ne delamo ne krivice ne škode in se trdno držimo principa, da gmotno dobro situirano in zadovoljno delavstvo samo delodajavstvu največ koristi.

S socialnim delom pa moramo nadaljevati, ker so zopet novi veliki problemi na vrsti. To je 1. vprašanje brezde-lavnosti, 2. stanovanjsko in 3. socialnohigijensko vprašanje v najširšem smislu.

Po Schmollerjevih in modernih narodnoekonomskih načelih sploh vidimo za prihodnost svojo najvažnejšo nalogo v varstvu in okrepitvi srednjega stanu. Prvo sredstvo za to je samopomoč pa stanovska izobrazba. Zato treba pospeševati nadaljevalno in strokovno šolstvo ter izobraževanje po stanovskih organizacijah.

Govornik potem zlasti apelira na akademično izobraženstvo, naj se socialnemu delu ne odteguje, in konča, da mora za graditelje do neba hrepeneče socialne stavbe veljati Faustov rek: »Es kann die Spur von meinen Erdentagen nicht in Aeonen untergehen.« (Odobranje.)

Železnica Polzela-Motnik-Kamnik.

Včeraj se je na Gomilskem vršil velik shod interesentov te železnice. Došlo je okolu 500 interesentov, med njimi intere-sentje iz Motnika, Tuhinja, celo od Domžal. Poročal je državni poslanec dr. Benkovič. Predsedoval je načelnik okrajnega zastopa in načelnik železniškega odseka župnik Zdolšek. Govorili so poslanec Terglav in razni interesentje. Vitez Haupt se je posebno zavzemal za progo proti Domžalam in sicer v imenu mnogih graščakov. Deželni poslanec baron Knoblach se je izjavil, naj bi se proga razširila proti Domžalom in opustila proga Motnik-Kamnik, ki je pa že trasirana. Včerajšnji shod interesentov je skoro soglasno proti protestu nekaterih posameznikov sprejel resolucijo, s katero se vlada pozivlja, naj v prihodnji železniški predlogi predloži tudi zgradbo proge Polzela-Motnik-Kamnik in sicer samo na državne stroške.

Orli v Šmartnem pri Litiji.

Pojav liberalne »prosvete«.

Nad vse veličasten je bil včerajšnji dan za Slovenijo. Priča temu je bil velikanski sprevod, katerega se je udeležilo gotovo nad 600 ljudi in ni videla takega spreveda še niti Litija niti Šmartno. Nad 100 Orlov v kroju, veliko število Orlov

brez kroja in drugih naših društev je korakalo zjutraj ob 9. uri skozi Litijo v prekrasno Šmartno k sprejemu. Mimogrede omenjeno je skušalo par nezrelih fantičev-pobalinov z zvižganjem izzivati veličasten sprevod. Bolela in skelela jih je vzorna naša armada. Pri vходу v Šmartno je bil postavljen velik slavolok. Pozdravili so mladino g. deželni poslanec Mandelj, g. dekan Rihar in vrli Šmartenski župan. Zahvalil se je v imenu Z. T. O. brat Podlesnik. Po sprejemu se je podal sprevod v prekrasno farno cerkev, kjer je imel g. dekan lep govor in potem sv. mašo, pri kateri sta stregla dva brata-telovadca v kroju. Po cerkvenem opraviu se je podala ogromna množica v sprevodu na župnijsko dvorišče, kjer se je vršil napovedani shod. Na shodu so govorili gg. dekan, drž. in dež. poslanec Povše, brat Iv. Podlesnik in brat načelnik Jeločnik. Po končanem sporedu je bilo skupno kosilo v raznih gostilnah. Ob 2. uri popoldne so bile litanije. Po končanem cerkvenem obredu se je podala množica na veselilni prostor. Javno telovadbo in veselico je posetilo gotovo nad 1000 ljudi, kar kaže, da se Dolenjska probuja in vstaja. Javna telovadba se je vršila v najlepšem redu. Nastop ni zaostajal za kamniškimi v nobenem oziru. Najlepše pa je bilo sabljanje. Po končani javni telovadbi je nagovoril deček v imenu naraščaja v prelepih verzih »Orla« in brata načelnika ter podaril načelniku lep šopek. Sicer je dež nekoliko nagajal, vendar ni oviral ne lepe telovadbe, ne prijetne zabave, katere se je po dovršeni telovadbi razvila. Pohvaliti moramo pri tej priliki slavno žagorsko godbo, katere je neumorno svirala. Nastopil je tudi domači mešani zbor, ki je izvrstno prepeval domače narodne pesmi. Točno ob 7. uri je bil skupen odhod iz prijaznega in gostoljubnega Šmartna. V slovo telovadcem so spuščali rakete. Nasprotnike ni bilo čuti celi dan. Ko pa smo se vračali, se je čul v Šmartnem semtertja kak žvižg in »čuk«, vendar jih je hrabra četa naših mladeničev s popevanjem narodnih pesmi popolnoma udušila. V trgu Litiji so nas nekateri nositelji liberalne olike spremili z zvižganji do kolodvora. Ob poti na kolodvor je grmovje, kjer so hrabri domači zajci čepeli in žvižgali. Najbolj odlikoval se je mladi Lajovec s svojo sestrico. Skrbelo nas je, da jima srce ne počí same žalosti, ko sta onemoglo gledala na ponosne in samozavestne Orle. Na kolodvoru so nekateri liberalci zmerjali po »Narodovem« receptu, naši pa so bili mirni, trezni. Taka je zaspana inteligenca litijska. Sicer so nekateri skušali napasti naše z gnilihi jajci, vendar se je to od merodajne strani zabilo. Saj so imeli skoro celo noč od sobote na nedeljo sejo. Nas ti liberalni nastopi niso ovirali, obratno veseli smo bili, da so se naši nasprotniki tako razkrinkali in da je ljudstvo tako lahko videlo in sodelo delo naše in »delo« nasprotnikov.

Cesarske vaje.

Glavna bitka.

V večernih urah 9. septembra je vojni šum na višinah budikovskih utihnil, toda pravi mir to ni bil, kajti štabi so izdelovali dispozicije za prihodnja dneva, v katerih se je moral boj med mogočnima armadama odločiti.

Neuspeh kombiniranega zbora severne armade 9. septembra je slednji morebiti še prav prišel, ker je namreč ta bitka južnega sovražnika, ki je bil ta dan v premoči, en cel dan zadržala, tako da je severna armada imela priliko 1. zbor, ki je stal daleč na severovzhodu pri Boskovicu, pritegniti k sebi, tako da je proti južni armadi, ki je razpolagala z enim zborom, štela dva.

Dne 9. septembra zvečer je severni zbor bil sledeče razpostavljen: kombinirani (9) zbor južno od Velikih Mezerič, 1 kor pa 20 km vzhodno od Velikega Biteša,

sredi obeh okoli Eisenberga 7. kavalerijska divizija grof Huyn.

Izborna taktika južne armade.

Toda poveljnik južnega zbora general infanterije Versbach von Hadamor se je na sijajen način rešil iz težke situacije. Svojo 13. domobranksko divizijo je namreč pustil nasproti kombiniranemu (9.) koru sovražnika južno od Velikih Mezerič, s svojo 25. pehotno divizijo pa se je čez noč sijajno premaknil. 25. diviziji, ki je 9. septembra s svojim prodiranjem proti vzhodnemu krilu kombiniranega kora bitko odločila, je namreč velel, da je skozi dolino Oslave v velikem nočnem pohodu se od zahoda proti vzhodu premaknila in se združila s 4. divizijo, ki je ostala vzhodno od Oslave. Sovražniku nasproti je ostala samo še omenjena 13. domobrankska divizija. Prebivavci oslavske doline so celo noč čuli korakanje kolon, ropot artiljerije in peket konj. Ob 3. zjutraj je bila združitev 3. divizije s četrto gotova stvar.

Odredbe poveljnika severne armade.

Nadvojvoda Evgen, poveljnik severne armade, je za dan 10. septembra odredil koncentrični napad cele severne armade. Njegova vzhodna grupa, 1. zbor, je imela nalogo, nasprotnika, ki je stal vzhodno od Oslave, potisniti nazaj in prodirati proti Vladislavi na Iglavi. Južno od Velikih Mezerič stoječi 9. zbor pa je dobil povelje se tej splošni ofenzivi pridružiti in v južni smeri proti Trebiču prodirati.

Cesarja.

Cesarja Franc Jožef in Viljem sta 10. t. m. boj opazovala od znamenja severno od Břeske. Bil je res krasen prizor.

Začetek boja.

Bitka se je začela ob jutranjem svitu. 46. domobrankska divizija severne armade se je vrgla na 25. pehotno divizijo južne armade pri Tasovu in Jasenicah, 12. divizija pa na 4. med Jasenicami in Jenešovu. Toda poveljnik južnega zbora je spoznal, da je po številu sovražniku precej enak in je zato s svojim levim krilom zadrževal nasprotnika, z deli 25. in 4. divizije pa začel ofenzivo proti desnemu sovražnikovemu krilu v smeri proti Velikemu Bitešu.

Medtem pa je poveljnik 13. domobranske divizije, ki je stal, kakor je odredil poveljnik južne armade, južno od Velikih Mezerič, ker ni dobil nobenih direktiv, sam sklenil svojo utrjeno postojanko držati le z malimi močmi, s svojo premočjo pa se proti vzhodu združiti z divizijama posestrimama.

Neodločeni boj.

Boj na vzhodnem krilu se dolgo časa ni odločil, ker so si stale enake sile nasproti in odločitev je zato seveda morala pasti na zahodu pri kombiniranem (9.) koru samem južno od Mezerič. Tu pa odhoda premoči nasprotne domobranske divizije južne armade niso pravočasno opazili in tudi težavni teren je prizadeval toliko težkoč, da 9. zbor do opoldne ni veliko stopil v akcijo.

Zdaj pa se je vmešalo v boj vrhovno vodstvo. Okoli 10. sta dobili obedve armadi določena povelja, ki sta suponirala drugačen položaj, kakor je bil od njih po dosedanjih operacijah naravno ustvarjeni. Splošno pa se je povelje oziralo na to, da obedve armadi stopita v ofenzivo.

Umikanje južne armade.

Pri tej ofenzivi se je južna armada na vzhodu z dvema divizijama uspešno proti sovražniku borila, ostanki 13. domobranske divizije južno od Velikih Mezerič pa so se morali pred premočjo severne armade, ki je začela zdaj prodirati, umakniti in general Versbach je hočeš nočeš moral odrediti splošno umikanje, ker je nasprotnik pretil z obkolom, eventuelno celo za hrbtom. Umikanje je general Versbach kril s krasno izvedenim ofenzivnim udarcem 25. pehotne divizije na prodirajočega sovražnika. Boj je bil silno hud, general Versbach pa se je umaknil s svo-

jimi divizijami do Bratislave, kjer jih je zopet imel vse združene. 11. septembra je general Versbach zopet severni armadi prizadeval velike težave.

Splošna sodba

strokovnjakov je, da se je pri sedanjih manevrih odlikoval v prvi vrsti general Versbach in da bi bila severna armada izgubljena, ako ne bi bilo vrhovno poveljstvo 10. septembra položaj izpremenilo. Ob 10¹/₄ uri 11. septembra je cesar, ko si je ogledal postojanke čet, velel odtrobiti, na kar je zbral poveljnike in se jim za izborni obnašanje čet zahvalil.

Veliki napori južne armade.

Pri južnem zboru so se mnoge čete prenapete, kavalerijska divizija nadvojvode Franca Salvatorja je celo vsled prenaporov bila popolnoma za boj nesposobna in se ga ni udeležila. Nadvojvoda je poveljniku Versbachu javil, da ne prevzame odgovornosti, ako se njegove vojske tira do novih napadov in da njegova divizija ni vstanu izvršiti zapovedane akcije za hrbtno severne armade. Vsled blišče svetlobe metalcev so se pri Velikem Bitešu splašili konji štirih eskadronov in napravili veliko zmešnjavo. Veliko vojakov je ranjenih, 60 konj manjka, sicer pa ima ta eskadron 3/4 marodnih konjev. Vest, da se je šef generalnega štaba severne armade grof Szepticky ustrelil, pa ni resnična.

× × ×

Cesar se je s pismom na moravškega namestnika grofa Heinolda zahvalil češkemu in nemškemu narodu na Moravskem zaradi njihovega patriotizma, udanosti do cesarske hiše in prijaznosti nasproti četam. Cesar je tudi občinam veliko daroval v denarju. Pri odhodu je občinstvo cesarja z navdušenimi Slava- in Hochklici aklamiralo.

× × ×

Splošno so čete pokazale silno vztrajnost in požrtvovalnost ter zopet dokazale, da smo Avstrijci na svojo armado po pravičini ponosni.

PO SPRAVNIH KONFERENCAH.

V soboto so bile končane takozvane pravne konference z ozirom na zasedanje češkega deželne zbor. Češke stranke so izjavile, predno so se udeležile konference, da imajo zgolj informativen značaj in da zastopniki češkega ljudstva ne opuste svojega političnega stališča. Češke stranke so zapustile konferenco, ne da bi se bili kaj obvezali. Odločitev pade v Pragi. Vlada je izprevidela, da mora sklicati češki deželni zbor ne glede na to, če Nemci obstruirajo ali ne. Češki deželni zbor bo otvoril višji deželni maršal Lobkovic, ki bo pozval zbor, naj volj komisije po kurijah. Sledila bo konferenca strankinih načelnikov. Ako se pokaže, da bo češki zbor deloval, bo zboroval do 19. oktobra, ko se skliče državni zbor. — Na taktiko, ki jo zavzamejo stranke »Slovan-ske Unije« v državnem zboru, bo seveda vplival razvoj češkega deželne zbor, kakor tudi brezmejno hujskanje proti Čehom in proti češkim šolam. Korespondenca »Centrum« javlja, da ostane v polni veljavi parola »Slovan-ske Unije«, da se sedanji Bienenrthovi vladi nič ne dovoli.

ŠPANC V MAROKU.

V Maroko se pošlje še ena divizija iz Galicije in Andaluzije. Poveljeval ji bo general Ampredia. General Aguilera prodira proti zahodu. Ko pomiri rodove, prično prodirati Španci proti Nadorju.

MINISTRSKI SVET.

Praga, 13. septembra. »Narodni Listy« poročajo z Dunaja: Ponedeljski ministrski svet bo razpravljal o finančnem načrtu, ki tvori poleg začasnega proračuna za leto 1910 glavno nalogo jesenskega državnozbornega zasedanja. Pred novim državnozbornim zasedanjem se vlada ne izpremeni. — Finančni minister dr. Bilinski je zapustil IŠI in se pripeljal na Dunaj.

NEMCI PROTI SPRAVNI KONFERENCI.

Češka Lipa, 13. septembra. Na shodu nemško radikalnega poslanca Krausa se je sprejela resolucija, ki naglaša, naj češki deželni zbor ne zbora, ako se ne izpolnijo nemške zahteve.

PROTI IRENTI NA JUŽNEM TIROL-SKEM.

Trident, 13. septembra. »Alto Adige« poroča, da je po veliki defraudaciji pri »Banci cooperativi« zapletenih vedno več oseb. Poneverjenih je 435.000 kron, ki so se porabile za irentistične namene. O poneverjenju se več ne govori, pač pa o politični aferi. Hišne preiskave so na dnevnem redu ne le v Tridentu, marveč po celem južnem Tirolskem. V Cavalese sta bili hišni preiskavi pri dr. Mariu Rizzoliju in pri Spizzaliju, v Covelu pri gorskem vodniku Povolju.

Zaprl so črkostavca Fachinija. Policija je zaplenila več spisov pri glavnem uredniku »Popola«, profesorju Mussoliniju, kakor tudi v uredništvu »Popola«. Profesorja Mussolinija so aretirali in ga odvedli v Roveredo. Zaradi defraudacij in zaradi irentističnih spletk je zaprtih 14 oseb. Tridentinsko okrožno sodišče je obsodilo zaradi objave dveh zaplenjenih člankov glavnega urednika »Alto Adige«, Scortoni-ja, in odgovornega urednika nekega drugega lista v denarno globo 140, oziroma 30 K.

INOZEMSTVO.

Carjevo potovanje v Italijo ni odpo-vedano, zgolj odgodeno zaradi carične bolezni. Car in carica sta v Sevastopolu. — Srbski princ Jurij dela na vso moč, da zopet postane prestolonaslednik. — Francozi v francoski zahodni Afriki. Polkovnik Gourard je podjarmil vse rodove v Agra ozemlju.

DAROVI.

Za nagrobni spomenik pokojnemu mil. g. prelatu J. Rozmanu so darovali v roke podpisane naslednji gg.: Albert Samassa st. 100 K; M. L. 100 K; M. Z. 100 K; veleč. g. kn. šk. kancelar V. Steska 50 K; žup. upr. J. Barle 20 K; veleč. g. monsig. profesor Zupančič 20 K; veleč. g. profesor dr. Pečjak 20 K; g. Fr. Remžgar, klepar, 5 K; N. 5 K; g. Marjeta Tome 10 kron; g. J. D. 2 K; gdčna. Avsec Kati 10 kron; veleč. g. profesor dr. Fr. Perne 10 kron; gdčna. J. L. 2 K; bl. g. mestni učitelj Avg. Kleč 10 K; bl. ga. Ivana Šušteršič 10 K; gg. M. B. in M. R. 5 K; N. 10 K; N. 5 K; veleč. kanonik T. Kajdiž 10 K; veleč. g. župnik Dobnikar 5 K; K. in T. 3 K; veleč. g. župnik Lovšin 10 K; g. I. cerkvenik Zafran Fr. 5 K; Fr. Hostnik, hišnik, 2 K; Ter. Wurzer 2 K; zbirka neimenovanih 70 K; veleč. g. mestni kaplan Fr. Kerhne 5 K. — Posebne zbirke iz župnije sv. Jakoba pridejo, ko bodo končane. Podpisani se tudi najiskrenejše zahvaljuje veleč. župnim uradom ljubljanskim in samostanskim predstojništvom za brezplačno zvonjenje povodom smrti in pogreba mil. pokojnega gospoda prelata. Bog plačaj! Hvala iskrena tudi bl. g. A. Bajcu, vrtnarju za brezplačno okrašenje s cveticami mrtvaškega odra, sobe in hodnikov. — Ivan Barle, župni upravitelj pri sv. Jakobu in predsednik odbora.

Dnevne novice.

+ Raca. »Narod« je poročal v petek, da bo kranjski deželni zbor sklican na dan 20. septembra. Informirali smo se o tem na pristojnem mestu in smo izvedeli, da tam ni o tem še nič znanega in da se pričakuje sklicanje na dan 23. ali 24. septembra. »Narod« si je izmislil dan 20. septembra očitno z namenom, da bi delal reklamo za shod narodnih radikalcev, ki so svoje zborovanje priredili tako, da bi ga končali ravno na predvečer 20. septembra. Zdaj, ko je gimnazijec došel spočut z doma in ima od svojih starišev še nekaj krajarjev za napraviti, zdaj je dobil narodno - radikalni študent korajžjo, da bi zopet kaj »priredil«. Mi svarimo gimnazijce, naj se ne dajo izvabiti od sirovih in brezvestnih radikalcev za kakšne nepredvidnosti!

+ Ne hujskajte! Tudi »Gorenjec« si je nalašč izmislil, da bo kranjski deželni zbor sklican na 20. septembra ter priobčuje o tem jako hujskajočo notico. Upamo, da se občinstvo ne bo naselo liberalnim racam. »Gorenjec« namiguje že kar z »ognjem na ulici« in daje navodila, naj se njegovi prestrašeni somišljeniki pazijo pri govorjenju, v isti sapi pa menda radi lepšega zataji želje svojega srca in zakliče »Nobenih pouličnih demonstracij!« To pa mi z vso resnostjo res svetujemo našim liberalcem. Nič bi bolj ne poslabšalo našega slovenskega položaja, kakor kake poulične demonstracije. Nemci se sedaj razkrinkujejo kot tisti živeli, ki je v Avstriji nasilen in nestrpen, zato bi bila velika pogrška, če bi Slovenci le kolikčak motili red in mir. Tudi češki narodni svet je dal Čehom navodila, naj se vzdrže vsakih pouličnih odgovorov. Zato naj pa tudi slovensko liberalno časopisje ne hujska in naj ne neti strasti — 20. september naj preide preko nas mirno, dostojanstveno, pa tudi brez nepotrebnega »zapiranja trgovin«, kvečjemu če liberalci v proslavo svojih 20-septembarskih uspehov dne 20. septembra zapro Oražnovo pivovarno, kot sijajno ilustracijo liberalne praktične narodnosti!

+ Pameten nasvet liberalnim poslan-
cem. Ko se je za »Narodom« tudi »Goren-jec« zlagal, da bo deželni zbor sklican na 20. septembra, je tudi pridejal: »Bodo li šli slovenski poslanci v deželni zbor, to prepuščamo njih vesti in narodnemu ponosu«. Če meni »Gorenjec«, da bo kaka škoda, če liberalnih poslancev sploh več ne

bi bilo v deželni zbor, se moti. Bilo bi res lepo spričevalo za njihovo vest in le na korist našemu narodnemu ponosu, če ostanejo doma!

+ Bojkot kranjski deželi, ki ga je »Učiteljski Tovariš« proglasil pred dvema tednoma, ni trajal dolgo časa. Samo en teden so premišljevali napredni pedagogi, ali gredo v Abesinijo ali ne, pa so si hitro premislili. V zadnji številki je »Učiteljski Tovariš« prinesel čisto nasproten članek, v katerem pozivlja liberalne učitelje, naj za božjo voljo nikar ne zapuste kranjske dežele, ampak naj tu ostanejo, da širijo luč in svetlobo, sicer se bo vse v temi pogubilo. Torej bomo še dalje uživali veselje, da se bomo naslajali ob duševnih produktih liberalnega učiteljstva.

+ Med svobodomiselnimi. »Slovenec« so enkrat tudi liberalci hvaležni. Če ne bi bil »Slovenec« tako temeljito poročal o shodu svobodomiselnih, ne bi bili radikalci in liberalci niti izvedeli, kako krvavo so svobodomiselnici čez nje zabavljali. Tako pa se zdaj sklicujejo na »Slovenca«, ako hočejo svobodomiselnici kaj utajiti. Radikalec Vesenjaki, telesni žurnalist konservativnega dvornega svetnika dr. Ploja, ki mora seveda kot »konservativec« zatajiti družbo Lahovo, Ferrerovo in Lucchenijevo, v svoji »Slogi« z velikim zaničevanjem odklanja svobodomiselnih napade in pravi svobodomiselnim, da so se zmotili, ker so priredili svoj sestanek septembra meseca, kajti pravi čas zanj bi bil — pustni torek. Dr. Žerjav, kateremu so očitali, da hodi, kadar mu kaže, z rožnim vencem okoli, ogorčeno taji, da bi bil katoličan — kaj pa je neki ta čudni častivec sv. Cirila in Metoda? — ter dokazuje svobodomiselnim, da bo on s svojim cirilo - metodstvom katoliški cerkvi več škodoval, kakor pa svobodomiselnici s svojo taktiko. Dalje se nam poroča iz tega tabora, da nameravajo na ženski licej spraviti svobodomiselniteljico za profesorico. Ker jim je škedenjska Gregoričeva preveč priletna, so poslali mlajšo moč, sestro »Narodovega« urednika Zalarja, v Prago študirat svobodomiselnost, da se potem — teoretično in praktično izvežbana — habilitira na ženskem liceju kot docentinja svobodomiselnosti. Lepa tolažba za starše!

+ Slavnost S. K. S. Z. v Trstu, ki se je včeraj vršila v Sv. Ivanu pri Trstu, se je izborna obnesla. Udeležilo se je je zlasti veliko zavednega okoličanskega ljudstva; tako n. pr. so prišli naši somišljeniki iz Predloke s svojim pevskim zborom štiri ure peš daleč v Sv. Ivan. Dopoldne je govoril v župni cerkvi pri sv. maši g. Ukmar o krščanstvu odločnosti, ki ga mora zlasti mladina kazati, pri dopoldanskem zborovanju pa je govoril g. ravnatelj »Zadrugne zveze«, Traven in sicer o izobrazbi in pomenu izobraževalne organizacije. Popoldan sta se vršila dva govora; F. Terseglav je govoril o idealih krščanske mladine, g. S. Ravnikar pa o pravosti mladine, ki je pogoj za narodni obstanek. Pevske in godbene točke so se vzorno izvršile, vladalo je na slavnostnem prostoru veselo razpoloženje, ker se je slavlje Zveze tako dobro obneslo.

+ Kako se nastavlja suplentje na c. kr. realki v Ljubljani. Uradna »Laibacher Zeitung« od 7. avgusta 1909 in po njej slovenski dnevnik, so poročali, da je dež. šolski svet potrdil suplenta na višji realki v Ljubljani, g. A. Flooha kot suplenta za matematiko in fiziko tudi za šolsko leto 1909/10. S tem je indirektno povedano, da je g. A. Flooh bil že v preteklem šolskem letu suplent za matematiko in fiziko. To pa je neresnica. Kajti »Jahresbericht« c. kr. realke za l. 1908/9, str. 56 in 58, nas pouči, da je g. A. Flooh bil od začetka šolskega leta 1908/9 poskusni kandidat za kemijo ter dodeljen prof. Belarju. Ko pa je postal poslednji deželni šolski nadzornik (proti koncu 1908 l.) je šel postal A. Flooh suplent, toda ne za matematiko in fiziko, marveč za kemijo ter je isto poučeval v IV. a in b, V. a in b ter v VI. Zakaj uradni list to dejstvo prikriva s svojim »auch«? Zato so posebni vzroki. S tem, da je dež. šolski svet »potrdil« g. A. Flooha za matematiko in fiziko, se je izvršilo namreč v resnici novo imenovanje za stroko, za katero g. Flooh niti usposobljen ni. Po »Jahrbuch« 1909 ima namreč učno usposobljenost za kemijo ter le za nižje razrede tudi za matematiko in fiziko. Za te predmete mu gre suplentura le v slučaju, ako ni popolnoma kvalificiranih kandidato-
v za to mesto na zavodu ali sploh ne. Že čas tega »potrjenja« — bolje imenovanja — je nenavaden, ker se sicer vsi suplenti nastavlja-
jo šele v začetku šolskega leta. Dalje je c. kr. deželni šolski svet pri tem na dvojni način kršil naredbo visokega naučnega ministrstva z dne 30. maja 1907, št. 22113, katere al. 3 določa: »In Hinkunft ist jede an einer Anstalt zur Besetzung gelangte Supplentur regelmäßig allgemein bekannt zu geben, u. zw. durch die amtliche »Wiener Zeitung«, allenfalls durch das Amtsblatt des Lan-

des.« Ta popolnoma nova suplentura za prof. Schrautzerja pa se ni razpisala. Al. 6. pa določa: »Ungeprüfte oder teilweise geprüfte Supplenten dürfen im Sinne der bestehenden Normen nur dann bestellt werden, wenn ein geeigneter vollkommen lehrbefähigter Bewerber nicht zur Verfügung steht.« — O. Flooh je sicer popolnoma usposobljen, toda le za kemijo, nikakor pa ne za matematiko in fiziko, ter je njegovo imenovanje suplentom za ta predmeta kričeca krivica, ker je na istem zavodu popolnoma usposobljen poskusni kandidat A. Sodnik, ki je že v prejšnjem letu supliral prof. Schrautzerja po 12 ur na teden. Ako se je c. kr. deželni šolski svet ravnal pri tem imenovanju po načelu, ohraniti zavodu učno moč, ki že tam slušbuje, bi bilo pravičnejše in bolj v soglasju z veljavnimi predpisi, ako bi bil imenoval za suplenta g. A. Sodnika. — Zakaj tega ni storil? Ali je bila ovira to, ker je gospod Sodnik rojen Slovenec? — Ali kaj je bilo merodajno?! Z začetkom novega šolskega leta 1909/10 pa rabijo na realki še štiri suplente: za francoščino in nemščino, za opisno geometrijo, za matematiko in fiziko (le za I. tečaj) in za zgodovino in zemljepisje. Toda po naših informacijah še doslej tudi nobeno teh mest ni bilo razpisano in sporočilo se nam je, da ravnateljstvo tudi ne namerava nobene mesta razpisati, marveč se osebno obrniti na posamezne gospode kandidate, ki bi bili pripravljeni eno ali drugo teh mest prevzeti. Ako je to resnično, moramo proti takšnemu postopanju v imenu pravice in veljavnih zakonov in norm najodločnejše ugovarjati. Ti zahtevajo, da se vsa suplentska mesta na avstrijskih srednjih šolah morajo razpisati. Zahtevamo, da se to zgodi tudi z zgoraj navedenimi suplentskimi mesti na c. kr. realki v Ljubljani. Edino pri historičnem mestu je v tem slučaju mogoča izjema, ker ima že zavod za isto popolnoma usposobljenega kandidata I. Br., ki je celo pretečeno leto služboval tam kot poskusni kandidat, oziroma od 20. oktobra 1908 na podlagi odloka c. kr. dež. šolskega sveta z dne 23. oktobra 1908, št. 6082, kot suplent s polno učno obveznostjo (Gl. Jahresbericht, str. 58). C. kr. realčno ravnateljstvo je dolžno, se za nastavljenje g. I. Br. tem bolj potruditi, ker na koncu šolskega leta 1908/9 c. kr. dež. šolskemu svetu ni nič poročalo, da v nastopnem šolskem letu 1909/10 za navedenega suplenta nima službe, dasi je bilo to dolžno storiti vsled ministerialnega določila: »Die Direktionen der Anstalten, an denen aller Wahrscheinlichkeit nach ein Supplent im kommenden Schuljahr keine oder eine nicht ausreichende Verwendung finden wird, haben darüber am Schlusse des Schuljahres einen Bericht an die Landesschulbehörde zu erstatten. (M. Verordg. 30. maja 1907, št. 2113, al. 2.) (S tem se pa ipčite tudi določa, da se na vsakem zavodu imajo pred vsem zaposlitvi usposobljeni suplente, ki so doslej na istem službovali!) — Obračamo se s tem na visoko c. kr. naučno ministrstvo ter nujno prosimo, da visoko-isto podrejene mu c. kr. šolske oblasti na Kranjskem nemudoma prisili, da se pri nastavljanju suplentov tudi na c. kr. realki v Ljubljani drže strogo veljavnih predpisov ter se pri tem ozirajo le na učno usposobljenost, ne pa v prvi vrsti, ali pa celo edino le na narodnost kompetentov!

+ Resnicoljubnost »Slovenskega Naroda« je tako znana stvar, da čivkajo o tem že vrabci po strehah. Cesar si uredniki sami ne izmislijo, to jim še natvezejo njihovi informatorji in dopisniki. Zopet nekaj slučajev iz zadnjega časa! »Narod« je pisal nedavno, da je po odhodu dr. Šmida muzej zaprt. Kako soglaša s tem dejstvo, da je obiskalo v nedeljo, 5. t. m., muzej 398 oseb, kolikor jih letos še noben dan ni bilo! V sobotni številki pogreva »Narod« staro laž, da je deželni odbor oddal medicinske štipendije brez razpisa. Teh štipendij deželni zbor sploh še sklenil ni, zato jih deželni odbor ni mogel niti oddati, niti razpisati. Kar se je dalo, je bilo par podpor revnim medicincem, ki jih hoče privržati deželni odbor na kranjsko deželo, da dobimo dovolj domačega zdravniškega naraščaja. Končno »Narod« vpije tudi, zakaj deželni odbor ni kupil brošur radikalnega dijaštva o slovenskem vseučilišču, pač pa da je kupil tozadevne brošure Slovenske dijaške zveze. Odgovor je kratek: Brošura S. D. Z. je strogo stvarna, brošura radikalnega dijaštva pa polna neopravičenih napadov na naše poslance. Takih izbruhov liberalnega strankarstva deželni odbor pač ne bo podpiral!

+ Bomo videli! Glasilo laške iredent-
te »Piccolo« piše strašne članke, ker namerava vlada slovensko učiteljske pre-
mestiti v Gorico. Pozivlja na skrajni boj. Grof Schaffgotsch od tržaškega namest-
ništva je izjavil, da je premestitev sloven-
skega učiteljskega v Gorico popolnoma
sklenjena stvar. Lah pa zdaj pišejo, da
krogi v naučnem ministrstvu na Dunaju

pravijo, da je premestitev samo provizorična, ker se bo pozneje slovensko učiteljske namestilo v Solkanu. — Nam se zdi: Vlada je sklenila prestaviti slovensko učiteljske v Gorico, zdaj pa, ko so na Dunaju slišali ropot irendentjev, zopet retirirajo. Mi pa pravimo vladi le-to: ako misli svoje sklepe umakniti pred vpitjem goriske in tržaške irendente, bo imela govoriti s Slovenci!

+ **Radovljiško okrajno glavarstvo** je te dni razposalalo vsem občinam samo nemški »Konkursausschreibung« poljedelskega ministra glede stipendij onim, ki hočejo obiskati c. kr. višji učni zavod za vinorejo in sadjerejo v Klosterneuburgu. Kaj vse si gospodje pri c. kr. okrajnem glavarstvu dovoljujejo!

+ **Shod svobodomislicev** na Jesenicah, ki se je vršil včeraj pri Humru, je bil silno slabo obiskan. Na Slovenskem pač ni prostora za te prismode.

+ **Imenovan** je za učitelja veronauka na gimnaziji v Novem mestu č. gosp. dr. Ciril Ažman.

Monsignor Peter Martelan je umrl prošlo noč v Leonišču. Obol je dne 4. maja prav opasno, koncem julija se zašel v Leonišče, a bilo je prepozno. Rojen 28. junija 1840 na Opčini kot sin učitelja se je posvetil duhovskemu stanu, bil je posvečen 14. avgusta 1864, služboval kot kaplan v Trstu, potem bil župnik v Škedinju, pri starem sv. Antonu v Trstu in od leta 1894 stolni kanonik in župnik pri sv. Justu. Sv. Oče ga je imenoval za svojega častnega komornika in od cesarja je bil lani odlikovan z redom železne kro-ne III. razreda. Rajni monsignor je bil po-božen mož, jako delaven in skrben in silno ljubeznjiv. Vsako leto je zahajal na Kranjsko, opravil duhovne vaje, se odpočil in razvedril. Ljubil je kranjsko deželo in Ljubljano in je tudi umrl v Ljubljani. V Trstu bo smrt prelata, ki je slovel po svoji prav krščanski skromnosti in ljubeznjivosti, ki jo je rajni izkazoval v duhu apostolovega reka: Omnibus omnia factus sum, povzročila splošno in odkritosrčno sožalje. R. I. P.

— **Sestra č. g. župnika Berlica umrla.** Iz Srednje vasi v Bohinju nam pišejo: Dne 9. t. m. je izdihnila po dolgi in mučni bolezni svojo blago dušo gospica Doroteja Berlic, sestra veleč. g. župnika Berlica v Srednji vasi. Blago pokojnico priporočamo vsem znancem v molitev in blag spomin, preč. g. bratu pa izrekamo srčno sožalje!

— **Grozna nesreča na lovu.** Iz Frama poročajo: V soboto popoldne gresta učitelj Friderik Lešnik in njegov brat Ferdinand na lov. Po nesreči se Ferdinandu puška sproži in zadene Friderika v hrbet. Prepeljejo ga domov, a je med vožnjo umrl. Lani se je oženil z g. Amalijo Martelan, učiteljico v Poljčanah, ter živel z njo v najsrečnejšem zakonu. Blaga žena je omedlela, ko so ji pripeljali mrtvega soproga. Nesrečni brat leži v postelji otrp-njen od strahu. Žalost v tej ugledni hiši je nepopisna. Oba sta službovala v Poljčanah in bila sedaj na počitnicah pri njunih starih v Framu.

— **Pri šolskih sestrah v Trstu** P. Besenghi št. 14, bo 14., 15., 16. t. m. vpisovanje za licej; 17., 18. t. m. sprejemne skušnje in 1. oktobra trgovski kurz.

— **Trbiž — mesto.** Trg Trbiž na Koroškem je cesar povzdignil v mesto.

— **Ameriško železo** se je znatno podražilo.

— **Shoda v Logu pri Vipavi** na Mali Šmaren ni bilo. S tem imajo vipavski obrtniki in občine krog 10 tisoč kron škodo. Vse to pa radi tega, ker je naša požarna bramba kljub škofovemu opominu priredila na ta Mariji posvečen dan ples. Sploh so liberalci sklenili, da bodo na jezo »farjem« prirejali na ta praznik ples. Naj se torej Vipavci liberalcem zahvalijo, če bodo imeli še naprej radi liberalne trme škodo. — Požarni brambi pa svetujemo, naj raje služi svojemu namenu in naj priredi mesto plesa večkrat gasilne vaje, ne pa vsakih sedem let.

— **Solska vest.** Na enorazrednico v Lešah se je nastavila gdčna. Amalija Poljanec.

— **Nova odkritja v Postojnski jami.** G. Perko je odkril 320 metrov dolgi vodni predor. Dobil je 17 velikih podzemeljskih jezer in 11 slapov.

— **Prva ženska na severni triglavski steni.** Po severni triglavski steni, ki je v kratkem zahtevala že tri žrtve, je prišla v petek na Triglav gospe tričrna, Ana Klauer s svojim bratom Emilom. Šla sta bolj na desno, kot dosedanjí plezalci po tej nevarni steni. Plezalko in njenega brata je opetovano zadelo kamenje.

— **Koledar »Katoliškega tiskovnega društva«** za leto 1910. je izšel in ga tekom tega tedna prejmo vsi gg. društveni udje, ki so tatnjeni v imeniku.

— **V štirih dneh v Ameriko.** V petek je priplul iz Queenstovna v New York parnik »Lusitania« družbe Cunard črte, ki

je rabil za vožnjo samo štiri dni. To je sedanjí rekord.

— **Slovenski zrakoplovec Rusjan** se mudi sedaj v Bresci v Italiji ter se udeležuje s svojim zrakoplovom poizkusov in tekme; ki se vrši tam.

— **Dobro skrivališče.** Posestniku Francetu Vrhovcu v Spodnji Šiški je bil ukraden bakren kotel. Kot storilca so zasledovali 48 let starega duinarja Jakoba Kante, pristojnega v Preserje, kateri nima nič manj kot 17 predkazni. Dolgo časa se ni posrečilo tatu zaslediti, končno je pa le padel v roke pravice. Za svoje skrivališče si je izbral jamo za kopanje gramoza, ki je last Franja Bizjana. Tja je hodil pod neko prostorno trgu prenočevat. Orožnik ga je oddal sodišču.

— **Drzni tat v Spodnji Šiški.** Nekateri ljudje imajo v Spodnji Šiški navado, da puščajo svoja stanovanja nezaklenjena. To je neki neznani uzmovič opazil in kakor dosedaj znano, osmim strankam pobral razne stvari, kakor denar, perilo, obleko in raznih drugih reči. V enem kraju, kjer stanuje neka samica, je bil tat tako drzen, da je prižgal luč, da bi si ložje izbral predmete za svoj plen. Še-le kričanje dotične ženske ga je prepodilo. Orožniki tatu pridno zasledujejo.

— **O laškem protestnem shodu v Gorici,** ki se je bavil s premeščanjem slovenskega učiteljskega v Gorico, je bilo uredništvo »Gorice« tako prijazno, da nam je na naše vprašanje brzojavno odgovorilo, da se je shod vršil brez vseh posebnosti in brez pouličnih demonstracij. V sredo se komedija nadaljuje.

Štajerske novice.

š **Mladenški shod v Slovenski Bistrici** se je včeraj ob lepi udeležbi mirno izvršil. Vodil je shod podpredsednik S. K. S. Z. č. g. dr. Hohnjec. Navzoča sta bila in tudi govorila državni in deželni poslanec Pišek in deželni poslanec Novak. Govorilo je tudi mnogo mladeničev.

š **Ptuj** je bil včeraj, dne 12. septembra ves v orožnikih in policijskih pikelhavbah, in to radi ene slovenske veselice. Res daleč na robu je že nemški narod, če mu že vsled preproste veselice grozi propad. Nemci so Slovence provocirali, a Slovenci so ostali mirni. Pripravljen je bil tudi pijo-nirski oddelek. Tudi ponoči je bil mir. Po mestu je patroliralo 40 orožnikov.

š **Žalosten dopust.** Iz Konjic se nam poroča: Pred nekaj dnevi je prišel na dopust v Konjice Alojzij Kokal, nadpaznik fin. straže v Kopru. 10. t. m. pa so našli ob 4. uri zjutraj Kokola v neki stranski ulici nezvestnega z veliko rano na glavi. Smrtno nevarno ranjenega so prepeljali v bolnico rdečega križa. Po poizvedbah orožniškega stražmojstra se je posrečilo zaslediti napadalca, mesarskega pomočnika Franceta Strelca in ključavničarskega vajenca Fr. Germa. Vzrok napadu je bilo čisto navadno izzivanje.

š **Slovenščina v Mariboru.** Naš somišljenik s Kranjskega nam piše: »Lieber schwarzumrauchte Trümmer — Als ein windisch Maribor« — tako približno je pred kratkim pesnikoval mariborski pesnik Kernstock. Zdi se mi, ko sedaj te besede premišljam, da niso tako frivole in nespametne. Ta nemški pesnik je namreč bolje uvidel za se nevarnost, da se da Maribor hitro slovenizovati, kakor pa uvidi to marsikak štajerski Slovenec. Pred nekaj dnevi sem bil po sedmih letih zopet enkrat v Mariboru, kjer sem svoj čas študiral. Sklenil sem bil kolikor mogoče veliko povsod govoriti slovenski. To sem tudi storil in prišel pri tem do dvojnega spoznanja: prvič, da znajo v Mariboru skoraj vsi slov. govoriti ali vsaj slovenski razumejo, ne govorijo pa zato, ker se jim zdi to sramotno, in kar je glavno, ker se jih slovensko ne nagovarja, in drugič, da se jih mnogo dà za slovenski jezik navdušiti, če se le poskusi. Mnogo mi jih je potrdilo, da je slovenski jezik lep, blagolglasen, a ker se ima v Mariboru žal slovenski jezik za nizkoten — se ga mnogi sramujejo. Da bi pač mnogi Slovenci uvideli to in ne bili nasproti Nemcem tako silno tolerantni v jezikovnem občevarju kakor so!

š **Porotno sodišče v Mariboru.** 20. t. m. se snide v tretjič porota mariborskega deželnega sodišča. Pred to poroto se bodo obravnavali sledeči slučaji: 20. t. m.: Ivan Visočnik, sleparstvo in Alojzij Koban, tatvina; 21. t. m.: Franc Lah, uboj; 22. t. m.: Jožef Gonsa in Heribert Kasper, poskušen umor 23. t. m.: Mat. Marinič, uradno poverjenje; 24. t. m.: Franc Domanjko, požig; 25. t. m.: Franc Ciproš, požig. Nekaj slučajev se bo bržkone dodalo.

š **Radi ponarejanja bankovcev** je mariborsko okrajno sodišče zopet aretiralo več oseb, med njimi mater glavnih ponarejalcev denarja Margareto Potočnik in kočarja Jožefa Šlambergerja.

š **Orli so se stopili** v Kostivnici po poročilu »Slovenskega Dnevnika«. Mi pa

vemo, da je to popolna podla laž, katera ne zasluži drugega, kot naš fej!

š **Klub »Slogo«** so si ustanovili Srbi in Hrvati v Celju. Želimo prospeha! Izvolil se je sledeči odbor: predsednikom g. Vasiljevič, tajnikom Konjicija, blagajnikom g. Kovačević, odborniki gg. Prica, Prasečki, Janoček; revizorja gg. Lisjak in Milan Berič.

Telefonska in brzojavna poročila.

NEMŠKE NASILNOSTI.

Dunaj, 13. septembra. Med Čehi in Nemci je bilo včeraj zopet več bojov. V Atzgersdorfu so Nemci napadli češk. slavnost, hoteli so večkrat s silo udreti v lokal in je le oborožena sila preprečila večje izgrede. Več oseb je bilo aretiranih. Tudi na »Sofienalpe« so Nemci motili češko zabavo. Nemci so metali na Čehe kamenje, vrčke in stole. V petem in šestem dunajskem okraju so včeraj Nemci razbili okna na čeških lokalih.

KRIZA NA OGRSKEM.

Budimpešta, 13. septembra. V stanovanju Koštovcem se je zopet vršil ministrski svet. Jutri bo cesar Weckerla sprejel v avdijenci.

IGRALEC NAPADEL MINISTRA.

Belgrad, 13. septembra. Bivši igralec belgijskega narodnega gledališča Stojković je na ulici napadel ministra dr. Milovanovića. Stojković je pristopil k ministru in ga prosil, naj ga zopet nastavi, ker je bil ponedelžnem odpuščen. Ker ga je minister zavrnil, je Stojković ministra udaril in se spustil za bežečim ministrom. Minister in za njim Stojković sta letela po belgrajskih ulicah, dokler ni minister pobegnul v neko hišo, kjer se je nezavesten zgrudil. Poklicani zdravniki so določili, da mora imeti minister popoln mir, da ga ne zadene kap.

POLOŽAJ NA GRŠKEM POSLABŠAN.

Atene, 13. septembra. Položaj se je poostri. Vojaška zveza je protestirala proti prestolonaslednikovim govorom na Korfu in Patrasu ter je zahtevala naj se vlada pri kralju proti temu pritožila in zahteva, naj se prestolonaslednik ne vmešava v politiko. Vlada je to storila in zagrozila kralju, da sicer demisijonira. Skoro gotovo bo vlada demisijonirala še predno se sestane zbornica. Tudi neka politična zveza v oklicu na narod zavzema stališče proti prestolonasledniku. Stališče kraljevo je zelo omajano. Bati se je meščanske vojske, ker en del prebivalstva se ne strinja z vojaško zvezo.

Ljubljanske novice.

Ij **Starši slovenskih realcev, pozor!** Na ljubljanski realki so A- in B oddelki. V obeh je učni jezik nemški, le veronauk se uči v B oddelku prvega in drugega razreda slovenski in slovenščina je po vseh B oddelkih obvezen predmet. Po zakonu, ki ga je sklenil svoj čas deželni zbor, mora vsak učenec, ki je zglasil slov. materni jezik, vstopiti v B oddelke. Kdor obiskuje A oddelke velja kot Nemec (oziroma Italijan itd., samo ne kot Slovenec). Žalibog pa se dogajajo vsako leto slučajji, da nezavedni ali premalo poučeni starši zglašujejo sinove za A oddelke, češ, da se bodo naučili več nemščine. Taki dijaki so vpisani kot Nemci! To ravnanje je nespametno in nečastno. Nespametno, ker se otroci po A oddelkih ne uče slovenščine in ne znajo po dovršenih študijah niti pravilno slovenski brati in pisati; nečastno pa, ker se taki posili - Nemci sramujejo svojega materinega jezika in poštajajo najhujši renegate. — Kdor zatajuje narodnost svojih otrok, ni več Slovenec!

Ij **Pogreb pokojnega monsignora Martelana** bo jutri ob pol 4. uri popoldne iz Leonišča.

Ij **Dr. Stojca** so včeraj prepeljali iz bolnice na njegov dom v Miklošičevih ulicah.

Ij **Pevski zbor »Ljubljane«** bodi s tem še enkrat opozorjen na vajo jutri, v torek večer. Nujno je potreba polnoštevilne udeležbe.

Ij **Predovičeva kapelica** v Mostah je dobila dovoljenje, da jo sme g. Predovič porabiti tudi za rodbinsko rakev.

Ij **Na oklicih so:** Ernest Hienz, lesni trgovec, z gdčno. Marijano Perdan; Karol Wohinc, pis. pomočnik, z gdčno. Ano Kern; Jožef Kalčič, postrešček, z Heleno Arhar, prodajalko.

Ij **Kakor čujemo,** namerava deželna vlada v dneh okoli 20. septembra prepovedati vse javne prireditve.

Ij **Pokopali so** včeraj vodmatskega gostilničarja Hribarja, bivšega soc. demokratskega kandidata, zadnji čas pa magistratnega agitatorja. Naj v miru počiva!

Ij **Napad na stotnika Galleta.** Pri vojaških vajah na Koroškem sta proti stotniku Galletu prileteli dve krogli, a ga k

sreči nista zadeli. Stotnik Galle se je priklonil na tla. Stotnik Galle je jako nepri-ljubljen, ker z vojaštvom postopa pre-strogo.

Ij **Anarhija na južnem kolodvoru v Ljubljani.** Da vladajo na južnoželezniški progi neverjetne razmere, je stara stvar, a da je mogoče kaj takega, kar se je pri-petilo na južnem kolodvoru v Ljubljani 12. t. m., presega pač precej vse meje možnosti. Naš urednik se je v večji dru-žbi ob 12. uri opolnoči vrnil iz Tržaškega v Ljubljano in šel v buffet. Na peronu je stalo veliko število Lahov, katerim je na-čeloval nekoliko bolj dostojno oblečeni človek. Poleg Lahov je bilo tudi veliko drugega občinstva. Ko sedi naša družba v buffetu, se začne na peronu prava divja orgija. Občinstvo si iz prepevanja laških pesmi ni veliko storilo, toda iz kretenj in načina pevanja je bilo razvidno, da Lahí provocirajo. Kar naenkrat zapoje v moč-nem zboru najmanj 30—35 glasov znano pesem, v kateri se nahaja stih »Evviva Dante il gran poeta!« in so svojevoli-no dodali stih »Evviva Garibaldi!« Ta neču-vena provokacija je silno ogorčila ob-činstvo, in to tembolj, ker sta zraven gru-če stala prekrizanih rok, ne da bi se naj-manj za to zmenila, službujoči uradnik in policist, kojih imena sta na razpolago. Naš urednik je šel k policistu, ga obvestil, da laška gruča namenoma provocira in prosil intervencije. Policist pa je z ramama skomignil in pokazal na službujočega uradni-ka, češ, ta ima tukaj govoriti. Naš ured-nik se uradniku predstavi in ponovi vljud-no svojo zahtevo po intervenciji. Uradnik pa tudi skomigne z ramami in odgovori, da on ničesar ne more storiti, za vzrok temu pa navede, da se ne more iti s tako veliko družbo pretepavat! Naš urednik si seveda ni vedel pomagati, ko sta oba na kolodvoru meročajna faktorja izjavila, da jim ni nič mogoče storiti in se je napra-vil, da odide. Medtem pa so Lahí nalašč, ko so videli, da je protest občinstva bil zaman, začeli še hušje rjuti, njih načelnik pa je mahal in dirigiral, da se je občinstvo povpraševalo, ali se nahaja na peronu ali v kaki beznici in so se čuli glasovi, da je železniško uradništvo krvavo dolžno skr-beti za red na peronu, tudi v slučaju, ako bi se od izgreznikov ne provociralo. Po-tujoče občinstvo ima namreč pravico to zahtevati, posebno če pomislimo na pot-nike, ki v spalnih vagonih spe in na one, ki se na peronu glede časa odhoda itd. infor-mujejo, pa jih motijo izgrezniki. Lahí so pa začeli peti še bolj žaljive pesmi in zdaj je stopil mednje portir in jih v silno po-nižnem tonu prosil, naj nehajo. Načelnik družbe pa nato, ojunachen po popolni nezmožnosti železniških funkcionarjev, za-vpije: »Adesso cantemo per dispetto »Nella patria de Rossetti!« — to je: Zdaj pa zapojmo nalašč »Nella patria de Ros-setti«, pesem, ki se ne sme niti v samem Trstu peti, ker je javna oblast opetovano izjavila, da vsebuje hujskanje zoper drugo narodnost. Zdaj pa naš urednik še enkrat zahteva intervencije pri uradniku ter reče: »To je nečuvstvo, ako se na južnem kolo-dvoru v Ljubljani kaj takega trpi!« Šele zdaj je uradnik, kar je bil dolžan že preje storiti, rekel, da je to demonstracijo pre-prečiti stvar vladnega funkcionarja. Nek drugi uradnik (ime tudi znano) pa je bil tako predrzen, da je našemu uredniku de-jal, da so ti Lahí v civilu »rezervisti« in da glede teh železnica nima nič oblasti, ampak vojaška oblast! Končno pride vladni funkcionar, glede katerega treba pripomniti, da je prišel najmanj pol ure prepozno; bil je to g. Bizjak, ki tudi ni konstatiral identitete načelnika laških provokaterjev niti ne, ko mu je naš ured-nik sporočil, da so ti »rezervisti« peli svo-jevolično dodani stih »Evviva Garibaldi!«, kar je čulo nebroj oseb. Vladni funkcionar sicer pravi, da tega ni čul, pa se moti; naš urednik zna laščino tako kot materinšči-no in je prav zaradi tega stihia interveni-ral. Čisto nepoklicano pa se je tudi to pot vmešal drugi uradnik in si dovolil našega urednika hruliti. Trdil je, da pol. demon-stracije žel. uradništvo ne brigajo in da on že »pozna svoje predpise«. To je pač lahko res, toda izvršujejo se ti predpisi ne, ker je službujoči uradnik dolžan na peronu preprečiti vsakršen nered, naj bo političen ali nepolitičen, ali pa vsaj opozoriti na to vladnega funkcionarja, ne pa čakati, da protestira občinstvo in si poišče samo od-pomoči. Predpisi pravijo, da se razgraja-čev na peronu sploh ne sme trpeti, naj po-tem »politično« ali »nepolitično« razgra-jajo, kaj še tolpo 40 pijanih laških barab, ki vrhtega še provocirajo in uprizarjajo kot rezervisti na ljubljanskem kolodvoru ire-dentovsko in veleizdajalsko demonstra-cijo. Stvar je ta, da vlada na južnoželez-niškem kolodvoru saj v tem oziru popolna anarhija, kajti policist se izgovarja na uradnika, uradnik na policista, oba pa na vladnega zastopnika. Pijana tolpa je vsta-nu terorizirati celo osebo, da se boji po-seči vmes in trpi mirno divjanja; občin-

stvo pa mora od Poncija do Pilata letati. Naši poslanci naj enkrat te razmere nekoliko prouče — je sistem v njih. Gospode uradnike pa opominimo samo na to, da imajo biti z občinstvom vljudni, ne pa sirovi; nadalje jih opozarjamo na § 11. cesarske narodbe leta 1854 (drž. zak. št. 96), glasom katerega na peronu ni trpeti razgrajev in končno jim zabičujemo, da smo se na najmerodajnejšem mestu informirali in izvedeli, da so za izvrševanje omenjene naredbe odgovoren službujoči železniški uradnik, ki je pa v včerajšnjem slučaju držalo roke na hrbtu. G. vladni funkcionar pa bi bil tudi takoj lahko pri roki, ne pa da ga treba pol večnosti iskati. Sicer je rekel, da je stal sredi Lahov, ko so peli, pa to je še bolj čudno, saj je potem imel dolžnost divje tulenje ustaviti ne pa jih še mirno poslušati. O prisotnosti vladnega komisarja na peronu ni bilo nič čutiti, dokler ni naš urednik intervjuiral! Anarhije na južnem kolodvoru v Ljubljani mora enkrat konec biti, kajti žalostno dejstvo je, da se nikjer v Ljubljani ne zgodi vedno toliko provokacij kakor na tem kolodvoru in da ondotno uradništvo še nikoli ni takih izgrediv prepričilo, nasprotno se zlasti ponoči na tem kolodvoru od različnih potnikov uprizarjajo ekscesi kakor malokje drugod! Rjovenje na južnem kolodvoru se včasih do c. kr. pripravnice in še delj sliši. Takih škandalov ne bomo več trpeli!

Ij **Nesreča.** V soboto popoldne se je po Zaloški cesti peljala na sprednjem delu električnega voza blagajničarka gđna. Helena Ravnikova. Ko pride voz do Leonišča in Ravnikova hoče izstopiti, je tako padla na cesto, da je vsled poškodbe na obrazu nezavestna obležala in so jo takoj prenesli v Leonišče. Vzrok padca je baje ta, ker je izstopila, še predno se je voz ustavil.

Ij **Ropar Orlov v Ljubljani.** Včeraj je bil na Reko skozi Ljubljano eskortovan ropar Peter Orlov, ki je, kakor znano, s svojimi pajdaši pri belem dnevu ustrelil v tamošnji banki ravnatelja ter odnesel 15 tisoč kron. Orlov je prenočil pri deželnem sodišču, danes zjutraj so ga pa odpeljali na Reko.

Ij **Orožništvo v Šiški** je aretovalo 37-letnega nevarnega tatu Jerneja Šajna, ki je na sumu, da je izvršil tam več tatvin. Šajn je bil že sedemkrat kaznovan zaradi tatvine in vloma.

Ij **Aretovan** je bil danes brezposelni Gabrijel Urabec, ker je pred 14 dnevi na svojo roko agentiral za neko tvrdko v Baslu ter prevzel od dveh izseljencev za voznino po 264 K. Urabec pride zaradi te goljufije pred deželno sodišče. Izseljenci naj se obračajo naravnost na koncesionirana zastopstva, ne pa na tajne agente in goljufe.

Ij **»Karnijolci«** so včeraj praznovali v Kočevju 25letnico svojega društva.

Ij **Koroško slovensko dekle išče službe v Ljubljani** pri pošteni rodbini, ker bi nerada šla služiti v nemško mesto. Zna kuhati, prati in sploh prijeti za vsako delo. Stara je 26 let, pametna, čvrsta in zdrava. Blagohotne ponudbe na uredništvo »Slovenca«.

Ij **Slovensko deželno gledališče.** Priglaševanje abonementov na sedeže in lože je za bodočo sezono zelo živahno, zlasti novih priglasencev je mnogo. Izmed dose-danih ložnih abonementov in abonementov sedežev pa se vzlic pozivom nekateri niso še priglasili niti pisмено, niti ustno. Te lože in sedeži ostanejo lanskim abonementom rezervirani le še do 20. t. m., potem pa se bo razpolagalo ž njimi po željah novih abonementov. Naval abonementov je zlasti velik na nepar predstave, tako da je že danes gotovo, da vsem željam za nepar lože in sedeže zaradi nedostajanja lož in sedežev ne bo možno ustreči. Lanski nepar abonenti imajo tudi letos pred novimi priglasilci pravico do nepar predstav, vsi drugi pa prihajajo v poštev le v toliko, kolikor je možno, dobiti zanje prostora. Fonavljamo pa, da ne bode niti najmanjšega razločka med par in nepar predstavami, ker se bodo vse opere ozir. opere vršile za abonente obeh vrst, ker se bo igrala vsaka drama vsaj dvakrat in vsaka opera in opereta vsaj štirikrat. Pre-

mijere se bodo uprizarjale na par in na nepar dnevih. Ravnateljstvo torej prosi, naj p. n. abonente ne delajo povsem neopravičeno kakoga razločka med par in nepar predstavami. Sezona se otvori z dramsko predstavo za nepar abonente ter se vrši prva operna predstava za par abonente. Temeljem nove pogodbe s Slovensko Filharmonijo se bodo v bodoči sezoni mogle vršiti operne in operetne predstave izmenoma prvi teden v torek, četrtek in soboto, drugi teden pa v torek, četrtek in nedeljo. Orkester mora biti namreč vsako drugo nedeljo in vsako drugo soboto zvečer od igranja v gledališču prost, tako da orkester ne svira v gledališču en teden v soboto, en teden pa v nedeljo.

Ij **O razmerah v garnizijskem zaporu** smo na podlagi avtentičnih od merodajne strani dobljenih informacij izvedeli: Kar je pisal o upor v garnizijskih zaporih »Slovenec«, je odgovarjalo resnici, kar pa je »Rdeči Prapor« poročal, je precej babjih čenč — marsikaj pa se ne da tajiti. V prvi vrsti je oporekati temu, da bi bil bivši profos Viszt ravnal zoper predpise — garnizijskim kaznjencem v Ljubljani namreč ne pripada noben zaslužek za njihova dela pri eraričnih napravah, to velja le v trdnjavah in drugih večjih garnizijah, o čemer bi se dopisnik »Prapora« lahko informiral v tozadevnih predpisih. Profos Viszt tudi kaznjencem ni odtegoval priboljška pri menaži. Kar se njegove žene tiče, so vse pripovedke čenče. Viszt je bil energičen in pravičen in ni pustil nikomur se v njegove posle umešavati. **Upora, ki je izbruhnil, ko je bil Viszt bolan in ležal v garnizijski bolnici, je kriv edinole njegov namestnik, narednik 27. polka, Iv. Reisch.** Reisch je kot novinec postopal s kaznjenci z neopravičljivo rabiastnostjo in pretiranostjo, kakor je to pri mnogih podčastnikih 27. pešpolka, ki v mladosti niso imeli zadostne vzgoje, navada. Viszt, mož, ki je služil 27 let, je res kričal, da so se šipe tresle, je bil strog, a je bil pravičen in previden, ter je vedel, kako z ljudmi ravnati, da ne nastane kaj hudega. Znal je namreč tudi »voz obrniti«, če je bilo treba, kajti z garnizijskimi kaznjenci katerikrat ni šala. Upor se je zgodil 16. avgusta t. l. Reisch je arestante sekiral — med korektnim nadziranjem in sekiranjem je namreč velika razlika, za katero so vojaki in prav posebno še kaznjenci silno občutljivi. Kaznjenci profosu in straži sekiranje vračajo na prav strupen način, za kar je vedno veliko priložnosti. Če potem profos od svoje strani na to reagira zopet na pretiran način, nastane sovraštvo, ki se neha z eksplozijo. Reisch je kaznjence neprestano vizitiral, ali imajo cigarete, ni poznal predpisov glede menaže, tako da so se arestanti pritožili, kar pri Visztu nikoli ni bilo, končno pa je Reisch nekemu silno rabiastnemu arestantu ukazal, naj svojo slamnico nese na dvorišče in jo izprazni. Noben izkušen podčastnik in častnik dandanes ne bo dal tako glupega povelja, ki mora vsakega razkačiti, kaj še tega arestanta, ki je znan po svoji koleričnosti in insubordinaciji. Pa kaj je Reisch nato storil? **Arestanta je dal privezati in mu z robcem usta zamašiti, da ne bi upil!** To ravnanje je skozinsko zoper predpise, ker je privezovanje že davnaj odpravljeno. Kaznjenci so nato napravili revolto, to se pravi, so v svojih celicah vse razbili. Seveda — zdaj je vsega bivši profos kriv in njegova žena — češ, ta dva sta bila predobra in sta arestantom dajala potuho. Zdaj pa je Reisch dobil od vojaške oblasti pri preiskavi zavoljo svoje »energičnosti« še pohvalo, arestanti pa bodo prišli pred garnizijsko sodišče in bodo celo svoje življenje pomnili, kaj jim je prinesel interregnum podčastnika novince. Poslanci naj se zavzamejo za to stvar in naj vprašajo pri prvi priliki domobranskega, oziroma vojnega ministra, ali je profosom dovoljeno arestante privezovati? Saj imajo v zaporih »Dunkelarest«, ki bi v svoji grozotnosti celo slona ukrotil in ne arestanta. Strinjamo se pa s »Praporom« — saj smo že, predno je ta list sploh kaj o celi stvari izvedel, sami predvsem poudarili, da so prostori garnizijskega zopora nedostojni moderne dobe in da morajo iz arestanta na-

praviti fizično in moralno popolnoma deprimiranega človeka ter ga ubiti. Če pride še kaka neroda in sirovina za profosa, potem pa je Dantejev Inferno prav paradiž nasproti takemu zaporu. Ne bi škodilo, če bi poslanci zahtevali nekoliko luči v te temine! Marsikateri arestant bi se povrnil v življenje kot pošten in koristen ud človeške družbe, če bi se v garnizijskih zaporih z njim ne ravnalo kakor s popolnoma brezpravnim bitjem in bi se mu celo nebeška luč kratila ter zasmajalo prostore s fekalijami, kakor je to saj v Ljubljani uvedeno, kjer ostanejo od 9. zvečer pa do 6. zjutraj slavnoznane, stare in slabo pokrite »kible« pri arestantih, da jim še spanje ognjusijo. S temi razmerami se bomo še bavili!

Hotel „Tivoli“

Odda se več mesečnih sob od 24 krón naprej. 2534 1

Službe išče ženska oseba

blizu 30 let stara, ki je izobražena, ima trgovsko prakso s trgovskim tečajem in ki je zmožna samostojno voditi tudi večje gospodinjstvo. Gre tudi na Hrvaško. Ponudbe do 20. sept. pod »Gospodinja«, poste restante, Ljubljana. 2516 2—1

Krepak deček

se sprejme v trgovino z mešanim blagom **Ivana Levsteka, trgovca v Sodražici, Dolenjsko.** 2479 3—1

2548

Dr. Démeter Bleiweis-Trsteniški
strokovni zdravnik za notranje bolezni in bolezni v nosu in vratu
ordinira od 14. t. m. počenši zopet redno vsak dan od 8.—9. in 3—5. Cigaletova ulica 7.

1—1

Razprodaja

v konkurzno maso **Ivana Stöckl** spadajočih premičnin se vrši v Starem trgu pri Ložu na javni sodni dražbi v

ponedeljek dne 20. septembra t. l.

in sledeče dni dopoldne od 8.—12. in popoldne od 2.—6. ure.

Proda se razno **špecerijsko in manufakturno blago, železnina in galanterija**: oblačilno blago, klobuki, rute, srajce, nogavice, čipke, trakovi, kava, cikorijska, milo, žganje, konjak, usnje, čevlji, steklo, papir, pohištvo, slamoreznica in drugo.

Proda se pa tudi vse na 7000 K in 12.000 K cenjeno blago skupno ali v partijah iz proste roke. Ponudbe z 10% varščino do 17. t. m. dop. upravitelju konk. mase

2542 6—1

Jakob Kogej,
c. kr. notar v Ložu.

Priporočam svojo sedaj izdelano perilo, platno in bombaževino za rjuhe in drugo perilo. Krasni vzorci pravih švicarskih vezil in namiznih opravi tudi za kavo in čaj, žepnih rut in brisalk, nogavice in otročje pletenine.

Opreme za neveste!

Lastna šivalnica, pralnica in likalnica vse na električni obrat. **Znano dobro blago in nizke cene.**

Anton Šarc, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 8.

2543 4—1

Največja izbira je samo v

„Angleškem skladišču oblek“

Ljubljana, Mestni trg 5

čez 3000 kom. jesenske in zimske obleke za gospode in dečke od K 10.— višje, čez 1000 kom. površnikov in raglanov od K 12.— višje, čez 3000 pelerin od K 8.— višje, čez 15 000 kom. najnovejše konfekcije za dame in deklice kakor jopice, paletoti, mantilje, pelerine, kostume, krila in bluže.

Odjemalci na debelo dobijo znaten popust in sicer:

Double pelerine ali iz lodna od K 6.40 višje, plišaste jopice od K 10.— višje, lodnasti klobuki za dečke 1 dcl. od K 18.— višje, lodnasti klobuki za gospode 1 dcl. od K 24.— višje, plišasti klobuki 1 dcl. od K 60.— višje.

O. Bernatovič.

Poljaki za narodno obrambo.

Na Roseggerjev poziv so Nemci že zbrali 660.000 K. Poljaki so v istem času nabrali za »grunvaldski dar« 800.000 K. Poljski listi priobčujejo dolge izkaze darov v svojih časopisih, ki se odlikujejo z velikimi vsotami, darovanih od posameznikov. Gališki deželni maršal Baden je daroval 10.000 K. Med darovalci so dalje štirje knezi, dve kneginji, 6 grofov (med njimi grof Zamojski s 16.000 K), poleg lvovskega nadškofa in stolnega kapitelja, je mnogo župnikov in srednješolskih katehetov. Mestna občina Lvovska je darovala 25.000 K in mestni občinski svetniki so nabrali med seboj 25.150 K; mesto Krakovo je dalo 10.000 K in občinski svetniki so darovali 15.000 K. Ob priliki zborovanja galiških agrarcev se je podpisalo v teku pol ure 20.000 K. Prvi, ki so darovali za ta poljski sklad, je bilo devet profesorjev lvovske medicinske fakultete; dali so 14 tisoč kron. Ostali profesorji Lvovske visoke šole so darovali 15.000 K. Poljski pis. Sienkiewicz je eden izmed prvih, ki je podpisal 1000 K; dva pesnika sta naklonila 10 odstotkov tantiem od svojih gledaliških iger. Skoro vsak teden podpisujejo razne uradniške, učiteljske korporacije darove po 2000 do 3000 K; tako na primer učiteljice dekliške meščanske šole v Boch-niji 2300 K, uradniki galiških hranilnic 3000 kron, učiteljski zbor 26 srednjih šol, med njimi nemška gimnazija v Lvovu in poleg tega še od 20 drugih različnih šolskih zavodov. Visokošolci, srednješolci, ljudskošolski otroci so zbrali nad 8000 K, med njimi celo učenci nemške gimnazije v Lvovu. Nekdanji učenci realke v Krakovu so na sestanku ob desetletnici 2350 K zbrali. Izmed darov uradn. organizacij navajamo sledeče: uradniki gališke zavarovalnice proti nezgodam 4000 K, kmetijskega društva 6000 K, in uradniki deželne banke 8000 K. Lep vzgled so dali državni uradniki: lvovski sodniki (od deželnega sodnega predsednika vsi) 13.000 K, Lvovski poštni uradniki 7000 K, uradniki železniškega ravnanstva v Lvovu 15.000 kron. — Tako Poljaki. Slovenci se pač ne moremo meriti z njimi, vendar vsak naj nekoliko prispeva v narodno - obrambeni sklad!

K državnih finančnih reformi.

Kakor znano, so se v zadnjih letih naše državne finance zelo poslabšale in vlada mora gledati, da jih izboljša, da dobi novih virov za dohodke. Med drugim prihajajo pri tem v poštev razni novi monopoli, tako n. pr. na vžigalice. Jako sumljivo je, da ta monopol z največjim zadovoljstvom pozdravljajo velike kartelirane tovarne vžigalic. Država naj obrate le kar prevzame in plača in potem seveda odkupi še onih 103 malih tovarn, ki niso kartelirane in bodo v bodoče odveč. Vse bo lahko ostalo kakor doslej, le napisi in podobe na škatljicah se spremenijo. Ta velika prijaznost gospodov tovarniških magnatov kaže, da pričakujejo od monopoliziranja velikih dobičkov. Seveda bi tudi država lahko imela dokajšnjo korist, ako bi bilo mogoče izvesti izključno porabo eraričnega lesa; to pa pri položaju velikih kartelnih tovarn ni mogoče. Tako bi ugodnost tega monopola končno vedla do tega, da bi se konsumente pritiskalo z vednim višanjem cen. Monopol bi bil zgolj fiskaličen in nič drugega ko nekoliko bolj komplicirana oblika indirektnega davka.

Manj zadovoljni so industrijski baroni s podržavljenjem železnic ter zlasti povdarjajo, da se bo železnice upravljalo birokraško, šablonsko, namesto da bi se prilagodilo raznim potrebam blagovnega prometa v trgovskem duhu. V čem pa obstoji razlika med birokratskim in trgovskim duhom? Pred vsem pač v določevanju cen. Trgovci popolnoma izrabijo svoje gospodstvo nad blagom - se ne čuti vezanega na stalne cene, marveč jih zvišuje ali znižuje kakor kaže položaj na trgu, t. j. kakor smatra za primernejše za prosope svojih koristi, da, on dela celo razliko med posameznimi svojimi odjemalci.

Ako bi se država poslužila te nasveto-vane ji metode pri svojih železnicah, pa bi hitro zlomila narodnemu gospodarstvu škodljive privatne monopole na premog in železo, ne da bi morali radi tega davkoplačevalci doprinalati ogromne žrtve. Železni kartel se ob vsakem napadu na njegovo politiko s cenami udari ob prsi in kriči o svetosti in nedotakljivosti lastnine: Železo je moje in jaz je prodajem kakor sam hočem! Dobro; treba samo, da država istotako odgovori: Železnica je moja, in jaz njeno uporabo prodam tako drago, kakor sama hočem; določba tarife spada k mojim postavnim pravicam! In ako se država po tem tudi ravna in določi za prevoz premoga in železa tako visoke cene, da postane vsak prevoz gospodarsko nemogoč, potem bo kartel moral kapitulirati

in prodati državi svoja podjetja po materialni ceni.

Liberalno gospodarstvo v Belokrajini.

Zavednost ni še pri nas povsod tako prodrla, da bi se mogli otrestiti težke peze liberalnega gospodarstva. Liberalci kupčujejo za javna mesta, mešetarijo med sabo kot judje, vino in oderuštvo sta glavna njih sredstva pri tem umazanem poslu. Z zavito besedo in lisičjo prijaznostjo dobe nekatere nezavedne na svojo stran in se povsnejo do nekakega ugleda. Tako vidimo povsod žalostno dejstvo, da so gostilničarji naši župani, gostilna — občinski urad. Tako se širi potom javnega in moralnega pritiska pijančevanje, zadolženost, gospodarska odvisnost naših revnih ljudi. Da gre pri tem občinsko gospodarstvo rakovo pot, je umevno. Doklade so povsod silno velike, zadolženost občine pri tem neobhodna. Ljudje težko prenašajo to breme, ali javno ziniti se ne upajo. Kako se naj reven občan dvigne proti močnemu županu, upnik proti dolžniku?

Da bi si vendar nekateri pridobili nekaj »ugleda« ter utrdili stališče, kažejo veliko skrb za občino in iščejo novih virov. Pri tem pa seveda obteže one, ki nosijo breme najtežje. Tako n. pr. radi vpelejo visok davek na pse. Pomisliti pa je treba, da se mi nahajamo v še zelo nevarnih krajih in skoraj vsaki gospodar ceni psa radi osebne varnosti višje kot živinče. Radi visokih davkov so pa bili mnogi primorani psa odstraniti. Nikdar se pa liberalni gospodarji ne zmislijo, naložiti doklade na pivo in žganje, kar bi bilo pri nas tako krvavo potrebno, da se omeji konsum piva in olajša konkurenca našemu vinu. Seveda vrana vrani oči ne izključuje. Policijske ure po naših gostilnah ne poznamo, dasi se po mnogih krajih pijančuje in kvartopiri notorično cele noči. Po nekaterih krajih je prišlo celo tako daleč, da gostilničar - mesar in občinski svetovalec celo tehtnice ne pozna pri sekanju mesa; s tem se on celo baha, da prodaja meso brez vage, ker z vago ne more izhajati. Vendar mu nihče nič ne prizadene.

Tako je liberalno gospodarstvo pri nas. Navedli bi lahko še hujše, pa danes naj zadostuje.

Le po nekaterih krajih so se ljudje tako osamosvojili, da so se otrešli liberalnega gospodarstva pri javnih zastopih. In takoj so se pokazale posledice: doklade so se naenkrat znižale. To pa liberalnim nekaterim veljakom le ne gre v glavo in hitro skušajo naše ljudstvo na kateri koli strani obremeniti. Če drugje ne, pa bomo sezidali novo šolo. Mi imamo sicer prav radi šole in radi tudi veliko žrtvuemo za nje; toda mi zahtevamo, da se naši otroci v šoli tudi kaj nauče. Mi hočemo pravih učiteljev, nočemo pa liberalnih kričarjev! Dokler bomo imeli take učitelje, kot jih imamo danes po prav mnogih vaseh, ki jim je vse drugo prejš mar kot šola in vzgoja dotlej ne moremo nikakor simpatizirati z vašim pritiskom za nove šole. Skrbite za boljše učiteljstvo, potem bomo lažje nosili šolska bremena, ko bomo videli lepe sadove pri svojih otrocih. Capito!

Zborovanje zveze avstrijske krščanske mladine

se je vršilo 5. t. m. na Dunaju v veliki dvorani katoliškega delavskega doma. Skoro vse 85-tere mladinske organizacije so poslane zastopnike, kot gostje pa so prišli na zborovanje med drugimi grofica Chotek, drž. poslanec Kunschak, operni pevec Frei ter jezuita pp. Puntigam in Bötsch. Poročila so pokazala obširno delovanje zveze in so bila priznalo sprejeta na znanje. Med resolucijami je zlasti važna ona, ki pozivlja k razširjanju Zvezine glasila »Unsere Jugend« in k sodelovanju pri novoustanovljenem tiskovnem društvu krščanske mladine. Nato je sledilo poročilo o »Kulturnem boju v obrtni šoli«, ki je zlasti na Dunaju silno važna točka kršč. socialnega delavskega vprašanja. Sprejme se resolucijo za obrtno-šolsko reformo. Maicher je govoril o »Združevalni svobodi mladine«, tajnik Aigner o izpolnitvi zveze, Orel o »Svet-nih organizacijah« in Rathbauer o »Boju proti alkoholu«. Popoldne se je vršil velik mladinski shod v dvorani katoliških delavk; udeležba je bila ogromna. Prvi je govoril dr. Greutrup o pomenu krščanske mladinske organizacije; priporoča centralizacijo za uspešen nastop proti nasprotnikom in rešitev vseh javnih vprašanj, ki zadevajo mladino, zlasti pa tiskovnega vprašanja. Nato je govoril Anton Orel o kulturnih nalogah krščanske mladine. Današnja, po uživanju hlepeča doba potre-

buje možate mladine, da se ji postavi po robu. Enako potrebna je čvrsta, možata mladina sedanjemu krščanskemu ljudskemu gibanju, ki tuintam izgublja življenjsko silo in zaupanje v se. Oboje mu mora zopet vlti krščansko zavedna mladina. K temu treba pred vsem notranje prenovitve. Ne besede, marveč dejanja na podlagi zmagujoče močne volje in neustrašene resnicoljubnosti, ne mehka krepostnost ali strah pred ljudmi, naj značijo kršč. mladinsko gibanje. V tej organizaciji se mladina ne vadi k mehaničnemu zunanjemu prilagodenju, marveč mladina se mora učiti pokorščine in radostne požrtvovalnosti iz notranjega prepričanja, učiti se discipline in samovzgoje. Strupeni duh ozkosrčne stanovske politike ne sme nikdar razcepiti naše mladine. Naše osrednje glasilo mora biti prapor svobode in znamenje zveste krščanske bratske ljubezni, biti mora plamenec klic po socialni pravičnosti, zastava časti in mogočen meč načelne zvestobe. Krščansko organizirana mladina je nepodkupljivo zatočišče resnice in vsega dobrega. Po tem ognjevitem govoru, ki je navzoče silno navdušil, je bil shod zaključen.

Priporočamo našim rodbinam
Kolinsko cikorijo.
Vladni svetnik
dr. Fran Zupanc
2529 ordinira 1-1
zopet redno od 2. do 8. ure pop.

Letnik 2358
1910
naše, Družinske pratike

e ravnokar izšel in se dobiva skoro po vseh trgovinah, na debelo pa v Ljubljani: v »Katoliški bukvarni«, prodajalni »Katol. tisk. društva«, dalje v trgovinah Ant. Krisper, Vaso Petričič in Iv. Korenčan; v Trstu: prodajalna »Katol. tisk. društva«, v Celju: Zvezna trgovina.
Cena komadu 24 vin., po pošti 10 vin. več. Zahtevajte jo povsod in ne dajte si vsiljevati drugih pratik!

Dr. pl. Foedransperg
Sv. Jakoba trg št. 2
ordinira zopet

2502 10-1
Knjigarna
Kleinmayr & Bamberg
v Ljubljani, Kongresni trg št. 2
priporoča svojo
popolno zalogo
vseh na tukajšnjih in zunanjih učiliščih, zlasti na tukajšnji c. kr. I. in II. državni gimnaziji, na c. kr. državni gimnaziji z nemškim učnim jezikom, c. kr. državni višji realki in c. kr. moškem in ženskem učiteljsku, na privatnih, ljudskih in meščanskih šolah uvedenih
šolskih knjig
najnovejših izdaj po najnižjih cenah.
Zaznamki uvedenih učnih knjig se oddajajo zastonj.

2540 3-1
Oklic.
Na Koroški Beli se s tem razpisuje mesto
občinskega tajnika
do konca tega meseca. Prosilec, ki naj bo bolj v starosti, izkušen mož, če mogoče oženjen, se mora osebno predstaviti županstvu. S plačo združeno je prosto stanovanje. O plači in dolžnosti tajnika bo odbor pozneje sklepal.
Občinski odbor na Koroški Beli.
dne 5. septembra 1909.

Lepo posestvo
2544 3-1
na Spodnjem Štajarskem, z lepo hišo, primerno za gostilno, vinsko trgovino, ker je prostora za 1000 veder, velik rodoviten vinograd, njive, travniki, gozd, sadni vrt, se ceno proda. Ponudbe pod M. W. p. Pilštanj.

3 garniture na prodaj
Katoliško podporno društvo v Celju proda 3 garniture, ki so v novokupljeni hiši na Teharji pri Celju, in sicer eno žametno-zeleno, obstoječo iz zofe, 4 fotelov, 6 stolov in 1 milieu, drugo višnjevo ripsgarnituro, obstoječo iz zofe in 6 fotelov, tretjo obstoječo iz zofe, dveh fotelov in 2 stolov. Kupci naj se oglasijo pri g. Janezu Čemažar, kaplanu na Teharji.
2509 2-1

Vino po ceni.
Zakaj kupiti vino v gostilni po 50—80 vinarjev liter, ker se dobi pri Josipu Maljavac, pošta in postaja Roč v Istri, belo in črno (rudeče) franko vsaka železniška postaja na Kranjskem po 22 vinarjev liter in se ga more naročiti tudi samo 56 litrov. 2474 26-1
Volonterka in prodajalka
v trgovino z mešanim blagom se sprejmeti takoj. — Ponudbe pod šifro »prodajalka« na upravo »Slovenca«. 2425 1-1

Naznanilo.
Dne 22. in 23. septembra 1909
2514 se bode po 6-1
javni dražbi
v župnišču v Naklem prodajalo sobne oprave in kmetijsko orodje, 2 kobili, 4 krave, nekaj sena in nekaj knjig.

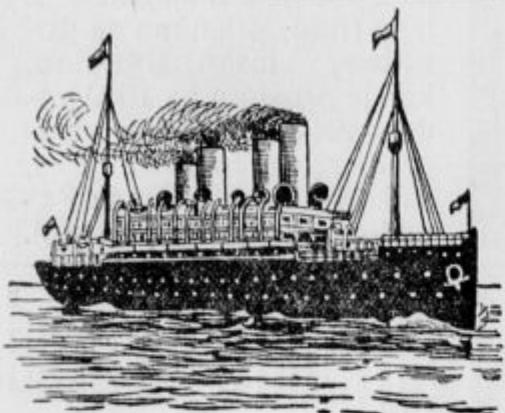

Zaloga koles

Puch, (Styria), Globus, Regent in drugih specialnih znamk ter posameznih delov. Izposojevanje koles prejem koles za emajliranje, poniklanje ter popravila: solidno in oeno.

Karol Čamernik

Ljubljana, Dunajska c. št. 9.

Kdor hoče varno, mirno in hitro

v AMERIKO

potovati, naj se obrne na od visoke c. kr. deželne vlade potrjenega glavnega zastopnika

Fr. Seunig, Ljubljana
Kolodvorske ulice šte. 28.

Odprava potnikov samo z najnovejšimi parniki velikani:

Kaiserin Auguste Victoria nosi	25.000 ton
Amerika	24.000
President Lincoln	20.000
President Grant	20.000

Vožnja Ljubljana-Hamburg traja z na novo uvedenimi direktnimi voznimi kartami, brez vsake menjave, okroglo samo 1 1/2 dneva ter ima potnik pravico poraba brezovlakov po celi črti od avstrijske meje (Eger) naprej.

Mesarski vajenec

od poštenih starišev, se sprejme takoj pri

Fr. Šumiju, posestniku in mesarju v Kranju.

Ustna voda „Euodin“

Specialiteta za kadilce.

Glavna zaloga: Lekarna Ub. pl. Trnkozcy v Ljubljani

Učenec

se sprejme v trgovini I. Krivic, Dunajska cesta.

Prodajalka

za v manjšo trgovino na deželi z mešanim blagom se išče za na račun ter se želi, da ima nekaj gotovine kot varščino. — Vprašanja naj se pošljejo pod naslovom: Trgovina 100, pošto ležeče, Rakek.

Povodom začetka šole priporoča modna trgovina P. Magdič, Ljubljana nasproti glavne pošte za dijake in dijakinje perilo, klobuke, čepice, majice, nogavice, rokavice, dežnike, kravate, naramnice, podveze, žepne robce, glavnike, krtače, milo, predpasnike, pase, torbice, gumbe, moderce, telovadne črevlje i. t. d., i. t. d.

RAZPIS.

Štev. 11.166

2520 2—1

Na kranjski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu z dveletnim slovenskim poukom je oddati

pet deželnih ustanov

za prihodnje šolsko leto 1909/10 (oziroma tudi za l. 1910/11), ki se začne dne 3. nov. t. l.

Pravico do teh ustanov imajo sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, ki so vsaj 16 let stari, čvrstega zdravja ter so z dobrim uspehom dovršili ljudsko šolo. Prednost gre tistim mladeničem, ki ostanejo, dovršivši šolo na Grmu, gotovo na svojem domu in se bodo pečali s kmetijstvom, vinarstvom in sadjarstvom.

Učenci z ustanovami imajo hrano, stanovanje in pouk v šolskem zavodu brezplačno, obleko, živотно perilo, obučevalo in šolske potrebščine si morajo sami preskrbovati. V šolo se sprejemajo tudi plačujoči in zunanji učenci.

Plačujoči učenci plačujejo za hrano po 80 v na dan in po 40 K šolnine na leto ter stanujejo brezplačno v zavodu. Vse druge potrebščine si morajo sami preskrbovati.

Zunanji učenci (eksternisti) stanujejo zunaj zavoda in plačujejo po 40 K šolnine na leto.

Vsi učenci imajo uniformo, ki si jo morajo sami plačati. Hrano je plačevati vnaprej v mesečnih obrokih, šolnino pa tudi vnaprej v dveh letnih obrokih.

Prošnje, svojeručno pisane in kolkovane s kolkom za 1 K, je poslati do 30. septembra t. l. vodstvu kranjske kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu.

Vsaki prošnji je priložiti rojstni list, spričevalo o dovršeni ljudski ali kaki višji šoli, zdravniško potrdilo o trdnem zdravju in spričevalo županstva in župnega urada o lepem vedenju prosilčevem.

Prošnji za sprejem proti plačilu je pridejati obvezno pismo (reverz) staršev, oziroma varuha zaradi vzdrževanja učenca.

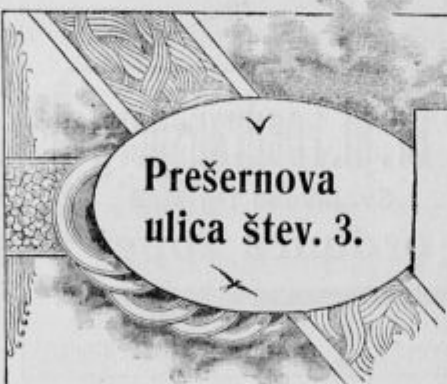
Vsak prosilec mora delati sprejemno izkušnjo iz slovenskega jezika in iz priprosteega računstva. Od uspeha te izkušnje je odvisen sprejem v šolo.

Kedaj bo delati sprejemno izkušnjo, naznani vodstvo vsakemu prosilcu posebej.

Učenci, ki dovrše šolo z dobrim uspehom, imajo pri vojaščini pogojno pravico do samo dveletne prezentne službe. Ako namreč zadostijo svojim vojaškim dolžnostim prvi dve leti brez graje ter dokažejo, da bodo po izstopu iz prezentne službe kmetovali na svojem ali svojih starišev domu, smejo na podstavi odredbe c. kr. vojnega ministerstva z dne 22. julija l. 1895, št. 4643., prositi proti koncu drugega vojaškega leta, da se jim odpusti tretje službeno leto.

Deželni odbor kranjski

v Ljubljani, 9. septembra 1909.

Šolske knjige

za vse šole v najnovejših, odobrenih izdajah, kakor tudi vse druge šolske potrebščine v najboljši kakovosti in po zmernih cenah priporoča

Lav. Schwentner, knjigotržec v Ljubljani.

2491 10—1

Sprejemanje učenk

v od c. kr. vlade dovoljeno šolo za

2463

krojno risanje in izdelovanje oblek
se prične s 1. septembrom 1909.

Marija Nachtigall-Slavčeva.

Knaflöve ulice št. 5.

Dobe se tudi krojni vzorci po meri. Istotam se sprejmejo gospice z dežele na stanovanje in hrano.

Veliko zalogo absolutno zjamčenega pristnega vina,

1097

priporočano opetovano od knezoškof. ordinarijata ljubljanskega p. n. vlč. gg. župnikom za mašna vina, ima **Kmetijsko društvo v Vipavi**. — Izborna kvaliteta: letošnje belo mašno vino od 30—40 K. Sortirano vino rizling, beli burgundec, silvanec in zelen od 40—55 K, črni „Karminet“ po 55 K, postavljeno v Postojno ali Ajdovščino. — Izpod 56 litrov se ne oddaja; na debelo po dogovoru ceneje. — Stara desertna vina v buteljkah po 1 do 120 K, vinski kis po 30 K in tropinsko žganje po 2 K liter.

Prevara izključena, ker je klet pod nadzorstvom dekana vipavskega.

Za zadruge in večje množine izjemne cene. — Za obilne naročbe se priporoča

Kmetijsko društvo v Vipavi.

Sodi

prav močni za vino pripravljene, eden del od žganja, v obsegu

od litrov	56—70	od litrov	180—250
„	100—120	„	250—450
„	120—180	„	500—700

nadalje sodi z vrticami od 800, 900, 1100, 1200, 1500, 1800, 4000 in 5000 litrov se dobijo prav po nizki ceni **M. Rosner & Co.** v Ljubljani, poleg pri trdki Kosler. pivovarne.

DIJAKI

se sprejmejo na hrano in stanovanje blizu realke. Strogo nadzorstvo. Naslov pove upravnistvo Slovenca.

2503 3—1

Proda se v prijaznem trgu

gostilna

s koncesijo in vso pripravo. Posebno pripravno za kakega penzionista ali rokodelca. Cena 7500 K. Več se izve pri Ratislav Žmitek, pošta Bohinjska Bistrica.

2536 3—1

Zastonj

torej brezplačno dobi vsak človek v lekarni Trnkoozy zraven rotevža, lepo tiskano deset zapovedi za zdravje tudi po pošti se brezplačno razpošiljajo.

3257 52—

I. kranjska mizarska zadruga v Št. Vidu nad Ljubljano

2522 išče za takojšni nastop 2—1

STROJNIKA

Iščem

2518 4—1

lokal v najem

na deželi v kakem trgu ali v bližini trga, ki bi zadostoval za večjo zalogo moke. Anton Polanc, valjni mlin, Radeče pri Zidanem mostu.

Nova hiša

blizu »Zvezde« se iz proste roke pod ugodnimi pogoji ceno prodaja; v pritličju pripravna za malo obrt s stanovanjem. Naslov pove upr. tega lista.

2124 (1)

Proda se hiša

v kateri je več stanovanj in dve prodajalni, na dobrem prometnem prostoru v Ljubljani. Pogoji ugodni.

Kdor želi pojasniti, naj se obrne na naslov: Hiša 12, posterestante Ljubljana, ali pa na upravo „Slovenca“.

2435 6—1

Podružnice Spljet, Celovec

- in Trst -

- Delniška glavica -
- K 3.000.000. -

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeve ulice 2

sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun, ter je obrestuje po čistih 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in vse vrste vrednostnih papirjev po dnevnem kurzu.

Podružnice Spljet, Celovec

- in Trst -

- Rezervni fond -
- K 300.000. -